

Jaargang 7 winter 2007

- 2 Erfgoedagenda
- 6 RHC Groninger Archieven
- 7 Stad & Lande
- 8 Huis van de Groninger Cultuur

Regionaal Historisch Centrum
Groninger
Archieven

Stad
& Lande

Huis van
de Groninger Cultuur

Erfgoedagenda

Deze agenda is in oktober afgerond. Wij raden u aan, altijd zelf nader te informeren. Ook opgenomen zijn de contactgegevens van organisatoren, van wie de activiteiten nog niet bekend waren.

Colofon

Nieuwsbrief Cultureel Erfgoed Groningen is een gezamenlijke uitgave van:
RHC Groninger Archieven
Huis van de Groninger Cultuur
Vereniging Stad & Lande

Het Museumhuis Groningen verzorgt de rubriek Tentoonstellingen in de Erfgoedagenda.

De *Nieuwsbrief Cultureel Erfgoed Groningen* maakt onderdeel uit van het tijdschrift *Stad & Lande* en wordt daarnaast los verspreid.

Afbeelding omslag Kortebaanwedstrijden op het Eemskanaal, 1929, uitsnede foto collectie RHC Groninger Archieven (1785-1000)

Oplage 2850

Eindredactie Monique Banda

Redactie Jona van Keulen, Margriet Dijk, Henk Scholte, Willy van der Schuit, Thea Pol

Medewerkers Jikke Sikkes

Vormgeving Cor Krüter

Productie Cicero, Haren

De verschijningsdatum is aan het begin van ieder kwartaal. Bijdragen voor het volgende nummer van de Erfgoedagenda aanleveren vóór 1 februari 2008 t.a.v. Redactie Nieuwsbrief Cultureel Erfgoed Groningen, Cascadeplein 4, 9726 AD Groningen óf j.van.keulen@groningerarchieven.nl

Activiteiten

December

Za 15 Kaarslichtavond: 1000 kaarsjes in en rond de borg Fraeylema te Slochteren. Vanaf 16.30 uur. Entree volwassenen: €7,50 incl. koffie/thee; reserveren vereist! Georganiseerd door de Fraeylemaborg. Ook op 16 december.

Do 20 WinterWelVaart-festival rond de geschiedenis van Groningen als scheepvaartprovincie, met oude zeilschepen, muziek, warme chocolade en heel veel lichtjes. In het Noordelijk Scheepvaartmuseum, aan het Hoge en Lage der A en in de Reitemakersrijge en Pottenbakkersrijge in Stad. Tot en met 23 december.

Vr 21 Olielicht in het Openluchtmuseum te Warffum met authentieke verlichting en verhalen voor en door kinderen, ge-

zongen oud-Nederlandse kerstmuziek en boerenbuffet. Van 17.00 tot 22.00 uur. Ook op 22 december.

Zo 23 Kerst op Verhildersum, met feestelijk versierde borg, verlichting door fakkels en olielampen, expositie rond de arreslee, verhalenvertellers in de borgkelder en nog veel meer... Ook op 24, 26, 27 en 28 december.

Januari

Zo 6 Winterse Watertoren: bekijk de Kanaalstreek van boven vanuit de Watertoren in Stadskanaal. Van 14.00-16.00 uur. Georganiseerd door het Streekhistorisch Centrum Stadskanaal.

Di 8 Lezing door R. Schuddeboom onder de titel: 'Faciliteren of zelf restaureren'. Over hulp van het Havenmuseum Rotterdam bij restauratie van schepen, zoals van de Groninger kustvaarder Zee-meeuw. Om 20.00 uur in het Noordelijk Scheepvaartmuseum.

Zo 13 Diaquiz over de Kanaalstreek en Westerwolde. Test uw kennis en win een prijs! Voor de niet-kenners is dit een leuke kennismaking met de regio. Vanaf 14.30 uur in het Streekhistorisch Centrum Stadskanaal.

Februari

Zo 3 Diavoorstelling door Bert Roossien over 'Kerken in de Kanaalstreek en Westerwolde'. Om 14.30 uur in het Streekhistorisch Centrum Stadskanaal.

Zo 10 Lezing door mw. M. Kruijswijk over Schatten in het Gemeentearchief Stadskanaal. Wat wordt er bewaard en met welke vragen kunt u er terecht? Om 14.30 uur in het Streekhistorisch Centrum Stadskanaal.

Wo 13 Lezing door R. Alma over 'Genealogische bronnen van vóór 1600'. Georganiseerd door de NGV, afd. Groningen. In de Groninger Archieven om 20.00 uur (gebouw open om 19.30 uur)

Wo 27 Lezing door H. de Olde over 'Duivelskrassen'. Georganiseerd door de stichting Monument & Materiaal. In de Groninger Archieven om 20.00 uur (gebouw open om 19.30 uur).

Maart

Za 1 Dag van de Noord Nederlandse Amateur Archeologie georganiseerd door diverse archeologische verenigingen en de Groninger Archieven. In de Groninger Archieven. Nadere gegevens worden later bekend gemaakt in de media en op de websites van betrokkenen.

Di 4 Lezing door de heer en mevrouw van Dijk: 'Restaureren, renoveren of ruïneren?' Over de maatkast Jozephina, gelegen bij de Plantsoenbrug in Groningen'. Om 20.00 uur in het Noordelijk Scheepvaartmuseum.

Za 8 Lezing door T. van Gestel over 'De DNA-route in de genealogie'. Georganiseerd door de NGV afd. Groningen. In de Groninger Archieven om 13.30 uur (gebouw geopend van 10.00-16.00 uur).

Contactinformatie van organisatoren

Contactinformatie van organisatoren

- Fraeylemaborg te Slochteren, tel. (0598) 42 15 68 en www.fraeylemaborg.nl
- Groninger Forum: tel. (050) 368 36 83 en www.groningerforum.nl
- Landgoed Verhildersum te Leens, tel. (0595) 57 14 30 en www.verhildersum.nl
- Landschapsbeheer Groningen, tel. (050) 534 51 99 en www.landschapsbeheergroningen.nl
- NGV afd. Groningen, secr. R. Ploeger, tel. (050) 525 15 09 en www.ngvgroningen.nl
- Noordelijk Scheepvaartmuseum te Groningen, tel. (050)-312 22 02 en www.noordelijkscheepvaartmuseum.nl
- Openluchtmuseum het Hoogeland te Warffum, tel. (0595) 42 22 33 en www.hethoogeland.com
- RHC Groninger Archieven, tel. (050) 599 20 00 en www.groningerarchieven.nl (ook voor informatie over

lezingen van Stad & Lande en de Dag voor de Noord-Nederlandse Amateur Archeologie)

- Stichting Kunst in Zicht, tel. (050) 318 86 51 en www.kunstinzicht.org. Opgave voor deelname bij Athena's Boekhandel, Oude Kijk in 't Jatstraat 42 te Groningen of via Postbus 1181, 9701 BD Groningen.
- Stichting Monument & Materiaal, tel. (050) 314 62 46 en www.stichtingmenm.nl
- Stichting Oude Groninger Kerken, tel. (050) 312 35 69 en www.groningerkerken.nl
- Streekhistorisch Centrum te Stadskanaal, tel. (0599) 61 26 49 en www.streekhistorischcentrum.nl
- Veenkoloniaal Museum te Veendam, tel. (0598) 36 42 24 en www.veenkoloniaalmuseum.nl
- Vereniging Stad & Lande, www.stad-lande.nl; voor informatie over de lezingen ook bij de Groninger Archieven: tel. (050) 599 20 00

Tentoonstellingen

'Russische sprookjes, volksverhalen en legenden'

De aandacht voor Russische legenden en sprookjes bloeide op in de 19e eeuw en

kwam voort uit een verlangen om terug te grijpen op de traditie die uiting gaf aan het echte Rusland. Deze zoektocht naar de oorspronkelijke Russische traditie

leidde tot een eigen stijl in de Russische schilderkunst. De 19e-eeuwse kunstschilder Victor Vasnetsov is hiervan één van de belangrijkste vertegenwoordi-

gers. Schilderijen van deze kunstenaar en van Nikolas Roerich en illustraties van Ivan Bilibin en Elena Polenova zijn hoogtepunten in de tentoonstelling.

Groninger Museum Groningen van 15 december tot en met 6 april 2008

‘De kring rond Kirchner’

Expressionismus aus den Bergen

Een tentoonstelling over kunstenaars die gedurende de periode 1920-1926 in de omgeving van Davos nauwe contacten onderhielden met Ernst Ludwig Kirchner, waaronder Jan Wiegers, lid van De Ploeg. Aan de hand van schilderijen, tekeningen, grafiek en houtsculpturen wordt uiteengezet hoe in de omgeving van Davos een expressionistische mentaliteit kon ontstaan, die weliswaar is terug te voeren op het werk van Kirchner, maar tegelijkertijd sterke, aan de lokale omgeving en situatie ontleende karakteristieken kende.

Groninger Museum Groningen tot en met 13 januari 2008

‘Overzichtstentoonstelling

Marijke Laferte’, Stillevens en portretten in gemengde techniek

De werken voor deze overzichtstentoonstelling kwamen tot stand in verschillende technieken: ets, houtsnede, aquarel, pastel en tekeningen van gekleurd krijt, houtskool en Oost-Indische inkt.

Klooster Ter Apel tot en met 27 januari 2008

‘Uitgewerkt. Nieuwe mensen op oude schepen’

Een actuele fototentoonstelling over woonboten en hun bewoners in Groningen. Aan de hand van historische foto's en gegevens wordt de geschiedenis van de gebruikte scheepsrompen verteld. Fotograaf Harry Cock heeft de woonschepen en bewoners van nu vastgelegd. In de tentoonstelling maakt u kennis met het levensverhaal van schepen van een ‘werkend’ naar een ‘uitgewerkt’ bestaan. De tentoonstelling biedt ook een kijkje in de huiskamers van bewoners.

Noordelijk Scheepvaartmuseum Groningen tot en met 27 januari 2008

‘Japan’

Bijzondere voorwerpen uit de Japanse porseleinverzameling van de Jan Menze van Diepen Stichting.

Groninger Museum Groningen tot en met 20 januari 2008

‘Op de golven van karton’

De kunstenaar Karin Hardonk liet zich inspireren door golfkarton. Als basisfilosofie gebruikt Hardonk ronde en vierkante vormen. Rond staat symbool voor de emotie, vierkant voor de ratio. De bezoeker zal vol verbazing naar de soms kleurrijke golven van het karton kijken. Golfkarton is iel, maar ook zeer krachtig en sterk. Het werk van Hardonk speelt met deze gedachten: sterk en fragiel tegelijk.

Veenkoloniaal Museum Veendam tot en met 20 januari 2008

‘God schiep, Linnaeus ordende’

Tentoonstelling naar aanleiding van de 300e geboortedag van de beroemde natuuronderzoeker Carolus Linnaeus (1707-1778). De expositie bestaat uit twee delen. In de Benedenzaal staan leven en werk van de ‘grote’ Linnaeus uit Zweden centraal. In de Witte Kamer wordt aandacht besteed aan de Groningse zoöloog Heinrich Kuhl (1797-1821), door tijdgenoten een ‘tweede Linnaeus’ genoemd.

Universiteitsmuseum Groningen tot en met 27 januari 2008

‘Lift-off! 50 Jaar ruimtevaart en -onderzoek’

Hoogtepunten uit de ruimtevaartgeschiedenis, met veel aandacht voor onderzoek en satellieten. Een reis door tijd en ruimte met de lancering van de Spoet-

nik in 1957, de eerste mens op de maan in 1969 tot en met het dit jaar in Groningen ontwikkelde instrument voor de Herschel, een satelliet die in 2008 gelanceerd wordt. Bij de eerste Nederlandse ANS en modellen van IRAS en ISO wordt de bijdrage vanuit Groningen op het gebied van ruimtevaartonderzoek verder toegelicht. De flight suit waarmee astronaut Wubbo Ockels een ruimtereis maakte, is te zien bij het thema ‘Leven en werken in de ruimte’.

Universiteitsmuseum Groningen tot en met 27 januari 2008

‘25 Jaar Grafiekkalender van Pro Graph’

In 1984 verscheen de eerste grafiekkalender van Stichting Pro-Graph Orvelte, een kalender met 6 originele hoogdrukprenten, genummerd en gesigneerd. In 2008 verschijnt de 25e kalender en ter ere van dit feit worden in het Grafisch Museum alle 162 prenten en titelbladen tentoongesteld.

Grafisch Museum Groningen 18 januari tot en met 2 maart 2008

‘Abe Kuipers – in pastel’

Een ruime selectie uit de serie pasteltekeningen die de Groninger kunstenaar Abe Kuipers (1918) gedurende de tweede helft van de jaren '80 maakte.

Groninger Museum Groningen tot en met 23 maart 2008

Platform GRAS

Architectuurgidsen Helpman en Grunobuurt – €9,95

Deze twee nieuwe gidsen geven een beeld van de oude buurten en hun bewoners. Oude en recente foto's tonen de architectuur, bijzondere gebouwen, renovatie en nieuwbouw; verhalen over de wijken worden verteld door bewoners zoals de heer Van Booma, die van 1936 tot 1961 in de Grunobuurt woonde.

Pieter de Vries

Het huisje op de begraafplaats

– €19,50

Een beschrijving van ruim 170 nog in de stad en provincie Groningen aanwezige lijkenhuisjes, met foto's. In dit boek wordt ingegaan op de bouwhistorie en de kenmerken van de baarhuisjes. Er is aandacht voor bijzondere attributen die zich soms nog bevinden in de oude huisjes en een verwijzing vormen naar de wijze waarop vroeger werd begraven. Ook andere architectonische bouwwerkjes op begraafplaatsen komen aan de orde, zoals poortgebouwen en klokkenstoelen.

Han Steenbruggen

Techniek om expressie – €29,95

Een onderzoek naar het Groninger expressionisme en het schilderen met washoudende olieverven. Deze door Ploegleden vaak gebruikte technieken zijn beschreven door de conservator van het Groninger Museum in een prachtig uitgevoerd boek.

Diverse auteurs

Tijdschrift voor Zeegeschiedenis - 26 (2007) 2 – €15,-

Deze aflevering is geheel gewijd aan Groningen en de scheepvaart. Artikelen over o.a. de Groninger scheepvaart van 1600-1750, de zeilende kustvaart van 1750-1920, de motorkustvaart van 1920 tot heden. Geschreven door o.a. Wicher

Kerkmeijer, Phillip Bosscher, Femme Gastra en Pieter van Agtmaal.

Anja Reenders

Versteende welvaart, Amsterdamse school op het Groninger Hoogeland

– €16,50

Een beschrijving van de historie en architectuur van deze opmerkelijke gebouwen waar Groningen opvallend rijk aan is. Inclusief drie wandel- en vijf fietstochten, uitgezet en beschreven door Cees Stolk.

Joop Wijnsema

Schoorstenen met kap – €21,50

Op verzoek van Stichting Libau heeft architect Joop Wijnsema onderzoek gedaan naar de constructie en detaillering van 18e, 19e en 20e-eeuwse schoorstenen met kap in Groningen. Met veel voorbeelden en tekeningen.

Jan van der Til e.a.

Stad – €32,95

Stad is een fotoboek zonder compromissen. Volkomen tekstloos. Het bevat een verzameling foto's van gewone plekken in de stad. Elke foto in dit boek is herkenbaar en benoembaar, maar niets krijgt of vraagt bijzondere aandacht.

Diverse auteurs

Winsum 1057-2007 – €35,00

Een prachtig uitgevoerd en lovend ontvangen boek, waarin de geschiedenis van Winsum e.o. uitgebreid beschreven wordt in veertien hoofdstukken.

Peter Karstkarel

Alle middeleeuwse kerken – €39,95

Een overzicht van 400 monumentale (vroeg-)middeleeuwse kerken in Friesland, Groningen, Ostfriesland en de kop van Drenthe. Foto's van ex- en interieur, uitvoerige beschrijvingen en duidelijke kaarten.

Hannah Zimmerman

Textiel in context – €29,95

Tussen 1996 en 2000 werden bij opgravingen in de voormalige gracht van het kasteel van Alva in Groningen ongeveer 2800 textielfragmenten gevonden. Een zorgvuldige analyse van deze vondsten resulteerde in dit proefschrift.

Diverse auteurs

Hervonden stad 2007 – €12,00

12e jaarboek voor archeologie, bouwhistorie en restauratie in de gemeente Groningen. Met dit jaar artikelen over o.a. de Martinikerk, het Peizerdiep, kanonskogens, glasblazerijen en het orgel in de kerk van Noorddijk.

Harry Wubs

Boerendorp in boerenland – €23,50

Het dorp Onstwedde van de Franse tijd tot de Duitse inval, 1795-1940. Geschreven door oud-journalist Harry Wubs, na jaren van archiefonderzoek en vele gesprekken met inwoners en oud-inwoners van Onstwedde.

Pieter Keuning

Kinderen in verstand en boosheid

– €19,90

Negentig jaar na het verschijnen van de eerste druk is er opnieuw een herdruk van dit indertijd omstreden boek verschenen. Het geeft een representatief beeld van de slechte situatie van de Groninger arbeiders tijdens de vorige eeuw. Deze achtste druk bevat veel extra's zoals foto's en een Wie-is-wie lijst.

RHC Groninger Archieven

Informatiecentrum voor de geschiedenis van stad en provincie Groningen

Dienstverlening

De openingstijden van de studiezaal zijn:

dinsdag: 9.00-21.00

woensdag-vrijdag: 9.00-17.00

In de maanden juli-augustus:

dinsdag-vrijdag: 9.00-17.00

Extra geopend

zaterdag 12 januari: 10.00-16.00

zaterdag 9 februari: 10.00-16.00

zaterdag 8 maart: 10.00-16.00

De Groninger Archieven zijn verder gesloten op:

maandag 24 december

dinsdag 25 december

woensdag 26 december

maandag 31 december

dinsdag 1 januari

vrijdag 21 maart

maandag 24 maart

Voor nadere inlichtingen over de onderzoeksmogelijkheden bij en het aanbod van de Groninger Archieven: www.groningerarchieven.nl. U kunt zich daar ook aanmelden voor onze e-mail-service.

RHC Groninger Archieven

Cascadeplein 4

Postadres: postbus 30040

9700 RM Groningen

Tel: (050) 599 20 00

E: info@groningerarchieven.nl

Nieuws

Groninger Archieven digitaliseren verder

Begin 2008 komen er weer nieuwe mogelijkheden om digitaal onderzoek te doen. Foto's en prentbriefkaarten kunt u vinden in de nieuwe provinciale beeldbank (www.beeldbankgroningen.nl). Gegevens over Groningers van vroeger kunt u vinden via www.allegroningers.nl; er komt ook een groeiend aantal akten van de Burgerlijke Stand ter inzage.

Wij raden u aan regelmatig op onze website te kijken voor nieuws over de on-line-beschikbaarheid van deze websites.

Openingstijden 2008

De openingstijden van de studiezaal van dinsdag tot en met vrijdag blijven in 2008 ongewijzigd. Wel zijn er natuurlijk extra sluitingsdagen in verband met feestdagen. Verder zijn de Groninger Archieven weer een aantal zaterdagen geopend van 10.00-16.00 uur. Het jaaroverzicht staat op onze website. U vindt in onze hal ook een informatieblad met de openingstijden 2008.

Studiezaal

Nieuwe toegangen beschikbaar

Sinds het verschijnen van de vorige Nieuwsbrief zijn de volgende nieuwe toegangen op archieven beschikbaar gekomen in de studiezaal en op onze website.

- 1062 Stichting 'M.G. 61' te Groningen, 1961-1964
- 1063 Stichting Noordelijk Instituut voor Nijverheid en Techniek, 1960-1988
- 1160 Hervormde gemeente Oldebert, 1970-1996
- 1186 Toynbee-vereniging te Groningen, 1893-1949
- 1446 Praedinius-Gymnasium en voorangangers te Groningen, 1693-1973
- 1621 Burgerlijke stand van de gemeente Aduard, 1811-1942
- 2067 P. Bolt, arts, 1904-1979
- 2105 Landbouwwerenging Nittersum te Stedum, 1907-1994

- 2114 Vereniging Kleinkunst, 1919-1923
- 2123 Groninger Klederdrachtencomité, vanaf 1984 Stichting de Groninger Dracht, 1948-2003
- 2125 Stichting Fonds Nutsspaarbank Eenrum, 1973-2000
- 2145 Handels Vereniging Veendam, 1905-1978
- 2187 Vereniging Groene Kruis te Uithuizermeeden, 1944-1994
- 2189 Coöperatieve landbouwersaankoopvereniging 'De Nieuwe' te Wildervank, 1893-2002
- 2252 Sociëteit 'Veenlust' te Veendam, 1884-2004
- 2253 Veenkoloniale pluimvee- en konijnenvereniging te Veendam, 1923-1968

In totaal zijn er nu ruim 1800 toegangen via onze website raadpleegbaar.

Nieuwe genealogieën beschikbaar

De afgelopen periode zijn de volgende publicaties, van belang voor familieonderzoek in Groningen, opgenomen in onze collectie in de studiezaal:

Franken: Afstammelingen van Jakob

Hindriks Franken en Bouwe Hinderks

Midloo: Het geslacht Van Midloo (tot 1978 Klungel)

Blok: Genealogie van de familie Blok: een familie van het Groninger Hogeland
Hakkenbroek: De familie Hakkenbroek (1381) 1522-2006

Kapinga: De Kapi(e)nga' uit Sint Annaparochie

Van der Woude: Genealogie Van der Woude (Gorredijk-Groningen)

Zigterman: Zigterman-families van dagloners en boerenknechten

Wessen: Parenteel van Jan Berent Wessen, Westing, Twesten, Westen

Siertsema: De zeven gouden huwelijken, waarvan één diamanten in de familie

Van Klinken: Van Klinken - families en naamgenoten: vanuit een ver en nevelig verleden: Veenontginners in Noordoost Nederland en hun nazaten en Oude Zeeuwse geslachten in Zuidwest Nederland en hun nazaten.

Erfgoednieuws

Nationaal congres immaterieel erfgoed

In 2003 nam UNESCO een conventie aan over immaterieel erfgoed. Men wil met de conventie bewerkstelligen, dat overheids- en culturele instellingen zich niet alleen richten op materieel erfgoed (monumenten, documenten, landschap, beeldende kunst, literatuur etc.), maar ook op immaterieel erfgoed (gesproken taal, tradities, gebruiken etc.). Tijdens een door het Nederlands Centrum voor Volkscultuur georganiseerd congres op 4 oktober jl. in Studiecentrum Soeterbeek te Ravenstein, spraken erfgoedconsulenten uit heel Nederland over de relevantie van immaterieel erfgoed.

Wat is het beleid van de overheidsinstellingen? Wat is de rol van erfgoedinstellingen zelf? Hoe maak je immaterieel erfgoed zichtbaar? Hoe kun je het onder de aandacht brengen van een breed publiek? Wat voor mogelijkheden biedt het onderwijs? Op deze vragen werd door middel van een aantal lezingen geprobeerd antwoord te geven. Alle sprekers pleitten voor een steviger verankering van het immaterieel erfgoed in het erfgoedbeleid. Maar over de toepassing ervan in de praktijk is nog veel onduidelijk. Een voorbeeld van hoe het eventueel zou kunnen is het Huis van de Groninger Cultuur. Consulente Margriet Dijk werd gevraagd om de werkzaamheden van het Huis van de Groninger Cultuur toe te lichten. Zij maakte duidelijk dat het Huis van de Groninger Cultuur geen onderscheid maakt tussen materieel en immaterieel erfgoed, omdat men het ene nu eenmaal niet los ziet van het andere. Het Huis van de Groninger Cultuur probeert alle vormen van erfgoed met elkaar te verbinden in allerlei projecten en evenementen. Het immateriële voedt het materiële en andersom.

Het devies is dan ook om te zoeken naar wat culturele organisaties bindt, niet

naar wat hen onderscheidt. In de praktijk pakt dit in Groningen in ieder geval goed uit. Voorbeelden als de Dag van de Groninger Geschiedenis en de cursussen Gronings geven aan, dat het succes ligt in het koppelen van materiële en immateriële zaken. Op de website www.volkscultuur.nl is informatie te vinden over allerlei vormen van immaterieel erfgoed.

Borstbeeld Nikloas Griep onthuld in Grijpskerk

Onder grote belangstelling verrichtte schrijver/dichter Reinder Willem Hiemstra zaterdagmiddag 27 oktober de onthulling van een bronzen reliëf met het borstbeeld van de Grijpskerker dichter Jelte Dijkstra (1879-1946). Hij is vooral bekend geworden onder het pseudoniem Nikloas Griep.

Het kunstwerk naar een ontwerp van de plaatselijke kunstenaar Gert Sennema prijkt aan de buitengevel van jongerencentrum Kerkplein Zes in Grijpskerk. Dit gebouw was vroeger een school die door Dijkstra in zijn jongensjaren werd bezocht.

Het Huis van de Groninger Cultuur stimuleert activiteiten en organisaties gericht op het ontwikkelen, verspreiden, behouden en beschermen van de Groninger Cultuur en informeert daarnaast particulieren, culturele organisaties, instellingen en overheden.

Cascadeplein 4
9726 AD Groningen
Tel. (050) 599 20 60/61
www.huisvandegroningercultuur.nl

v.l.n.r. Reinder Willem Hiemstra
en Gert Sennema

Stad & Lande

Stad & Lande is een cultuurhistorische vereniging die zich richt op een ieder die zich interesseert voor de geschiedenis van stad en provincie Groningen. De vereniging wil de kennis over en de belangstelling voor de geschiedenis bevorderen door het organiseren van activiteiten op het gebied van onderzoek, educatie, publiekprojecten en publicaties.

Vereniging Stad & Lande
Postbus 41122
9701 CC Groningen
www.stad-lande.nl

*Kennis van de eigen geschiedenis
verrijkt*

De luisterrijke Landscapszaal van de Oostfriesische Landschap te Aurich.

Johan de Haan, bestuurslid van de Wierenga van de Hamsterborg Stichting, vertelt dat bij het loshalen van de palen van de borg is ontdekt dat een vroeg soort beton is gebruikt.

Veel animo voor najaarsexcursies 2007

Stad en Lande heeft dit najaar twee druk bezochte excursies georganiseerd. De eerste ging in september naar Aurich (Oost-Friesland), waar een bezoek werd gebracht aan het gebouw van de Oostfriesische Landschap (met de befaamde portretgalerie van de Oost-Friese vorsten), het Historisches Museum van Aurich (met de vorstelijke zilververzameling) en het Staatsarchiv (met een aantal keizerlijke privileges uit de 16e eeuw over de relatie Groningen-Oost-Friesland).

De tweede excursie (oktober) stond in het teken van de Week van de Geschiedenis en was mede georganiseerd door Biblionet. Het thema van de week was 'wonen'. Vandaar dat de Steenfabriek Hijlkema in Delfzijl werd bezocht (met films en rondleiding). Daarna stond op het programma een wandeling in Appingedam langs diverse huizen die gebouwd zijn in de stijl van de Amsterdamse School. De wandeling werd ingeleid en begeleid door mevr. Anja Reenders, de auteur van het boek *Versteende Welvaart. De architectuur van de Amsterdamse School op het Hoogeland*.

In het voorjaar van 2008 zal wederom een excursie aangeboden worden. Bestemming is nog onbekend. Houd voor informatie de website www.stad-lande.nl in de gaten!

'Huisje boompje beestje' bij de Dag van de Groninger Geschiedenis 2007

Zo'n 2000 bezoekers bezochten 13 oktober jl. de Dag van de Groninger Geschiedenis bij de Groninger Archieven, die net als de Landelijke Week van de Geschiedenis het thema 'wonen' had. De organisatie had na enige brainstormsessies weer een bont scala aan activiteiten bedacht. Op het parkeerdek stonden de 'boompjes' in de vorm van perenbomen van de pomologische vereniging en 'beestjes' als 'Groninger meeuwen' (kippen) van de Kinderboerderij en Groninger blaarkoppen van boer Boer. Het 'huisje' stond binnen in Cascadeplein 10: het poppenhuis dat de Groningers aan koningin Wilhelmina hadden aangeboden.

Een andere activiteit was 'Laat uw stenen spreken'. Een team van deskundigen determineerde meegebrachte oude bakstenen en andere bouwmaterialen of liet zijn licht schijnen op foto's of tekeningen van bouwsporen aan huizen. Ook de lezingen sloten aan bij het thema wonen, zoals 'Wonen op een eiland' (Rottumeroog) of de Oost-Friese theecultuur in huiselijke kring. Daarnaast waren er de traditionele boeken- en informatiemarkt en de populaire Grote Groninger Geschiedenisquiz. Met dat alles en nog veel meer was het weer dé ontmoetingsplek voor cultuurhistorisch Groningen, maar ook voor mensen die daarmee een eerste maal kennis konden maken. Inmiddels is de Dag van de Groninger Geschiedenis uitgegroeid tot het grootste Nederlandse regionaalhistorische evenement in zijn soort en daar mogen we met z'n allen trots op zijn!

De Noordelijke Pomologische Vereniging liet vele soorten Groningse appels zien en proeven. Aan de hand van meegebrachte appels kon het publiek bomen laten determineren.

Monumentenfonds

Met financiering van het Monumentenfonds zijn de hekpalen bij de Piloersemaorg in Den Ham gerestaureerd en verplaatst. De 19e-eeuwse hekpalen zijn gemaakt van een vroeg soort beton en hebben altijd op het terrein gestaan. De palen blijken in het verleden te zijn verplaatst van waarschijnlijk de ingang van de boerderij naar de buitenmuur van het woonhuis van de borg. Nu sieren ze de opgang van de parkeerplaats naar het borgterrein.